

УДК 811.111'42

ЗАЛАГОДЖУВАННЯ КОНФЛІКТУ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ: ПРОСОДИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ

Лисичкіна О. О.

Академія внутрішніх військ МВС України, м. Харків

Стаття присвячена визначенню специфіки просодичної реалізації залагоджування конфлікту в англомовному діловому дискурсі. Експериментально з'ясовано особливості функціонування просодії як засобу залагоджування конфліктної інтеракції. Доведено, що інтеграція мелодійних, часових та темпоральних характеристик відбиває комунікативно-прагматичне навантаження інтеракцій англомовного ділового дискурсу та відтворює специфіку актуалізації прагматичного потенціалу цього виду дискурсу.

Ключові слова: залагоджування конфлікту, діловий дискурс, конфліктна інтеракція, просодична актуалізація, частота основного тону, інтенсивність, темпоральні характеристики.

Постановка проблеми. Для сучасного етапу розвитку лінгвістики характерне зростання інтересу до просодичної проблематики, що зумовлено новими теоретичними й практичними потребами. На думку М. П. Дворжецької, ефективній комунікації властиві тісні зв'язки між просодією, семантичним і прагматичним аспектами дискурсу [3, с. 5]. Цілісний вияв ідеї, почуття, спонукання набуває однієї з важливих інтонаційних структур, яка віддзеркалює особливості елементарних просодичних одиниць, їхню варіативність, динамічну рівновагу і комбінаторні властивості [3, с. 6].

Об'єктом дослідження є англомовні ділові переговори як специфічний жанр аргументативного дискурсу, який віддзеркалює складний механізм формування перлюкутивного ефекту переконання.

Просодична організація ділового дискурсу поставала у фокусі багатьох досліджень [1; 2; 10; 11 та інші], однак поза увагою дослідників залишалися особливості просодичної реалізації конфліктних ситуацій.

Мета дослідження полягає в окресленні специфіки просодичної реалізації залагоджування конфлікту в англомовному діловому дискурсі.

Актуальність дослідження підкреслюється орієнтацією сучасних лінгвістичних студій на комплексний дискурсний аналіз соціально пріоритетних моделей міжособистісного спілкування, зокрема у сфері бізнесу. Розуміння особливостей взаємодії комунікантів важливе для з'ясування механізму продукування прагматично ефективного дискурсу.

Матеріалом дослідження слугували англомовні ділові переговори.

У конфліктній інтеракції ділового дискурсу виділяють три комунікативні блоки або стадії [6, с. 124], яким притаманні певні функції: 1) передумова конфлікту; 2) ескаляція конфлікту; 3) завершення. Так, першим блоком (початком) є передумова конфлікту – першоджерело конфлікту або умова його виникнення, тобто ситуація прихованого або відкритого протистояння двох або декількох учасників, кожний з яких переслідує свої цілі, мотиви і/або засоби вирішення проблеми, що має особисту значущість для кожного з її учасників [7, с. 245]. У межах другого блоку, тобто

основної частини, відбувається ескалація конфлікту, аргументування позицій комунікантів, розвиток подій. Завершення слугує логічним закінченням спілкування в цілому і/або вирішення конфлікту (рис. 1).

Конфліктна ситуація, що вимагає вирішення, передбачає існування кількох обов'язкових елементів: 1) учасників конфлікту – двох або більше, які переслідують несхожі або протилежні цілі; 2) об'єкту конфлікту (конкретне явище, причина, стан справ, навколо якого розгортається суперечка); 3) рушійної сили – інциденту (факту зіткнення протилежних сил).

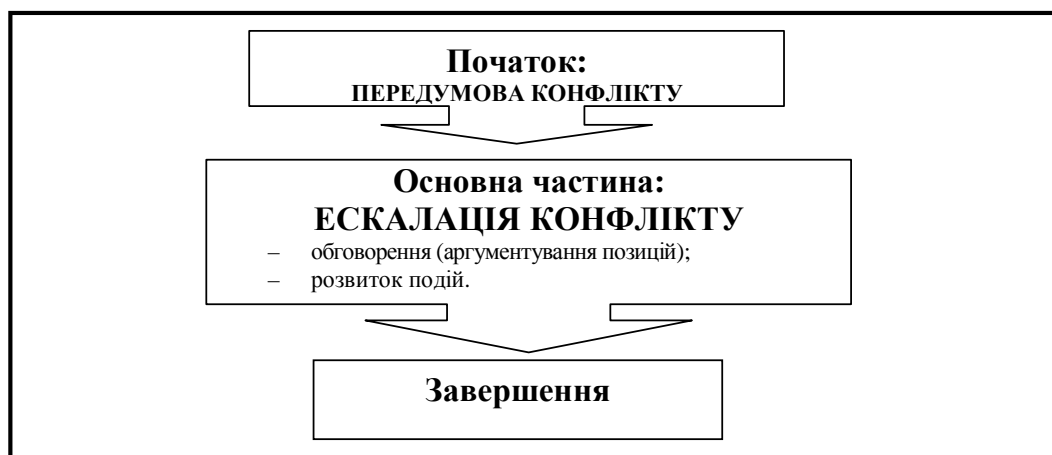

Рис. 1. Схема конфлікту в англійському діловому дискурсі

Наше експериментально-фонетичне дослідження конфліктних ситуацій, що утворюються перетинанням мовленнєвих кроків, було здійснено за допомогою комп'ютерних програм Sound Forge 5.0, Cool Edit Pro із використанням автентичного матеріалу. У ході експерименту було враховано співвідношення результатів аналізу на перцептивному та електроакустичному рівнях.

Аналіз вербального контексту дає підстави стверджувати, що ділові переговори як певна трансакція створюються перетинанням логіко-аргументативних інтеракцій, які реалізують специфічні комунікативні функції й базуються на концептах «згода – незгода».

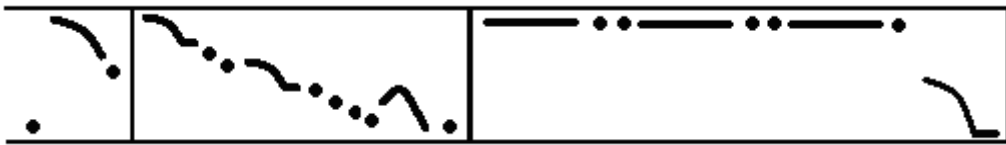
Детальне дослідження компонентів інтонаційного контуру показало, що залагоджуванню конфлікту властиві варіантні реалізації спадного тону повного й неповного падіння, що маркують ядерну ділянку. Так, синтагми цього блоку містить 70% таких реалізацій. Слід зазначити, що цей блок не має суттєвих рис в варіативності вживання тонів, а саме: висхідні (23%), спадно-висхідні (12%). Залагоджування характеризується мелодійним контуром з передшкалою (90%), шкалою (82%) та заядром (57%). Йому властиві наступні типи шкал: спадна ступінчаста – 23%, спадна ковзна – 25%, рівна висока – 25%, які віддзеркалюють логічність висловлення думки, що є характерним для ділових переговорів. Наприклад:

*E*xactly. } *We have to *start managing the *business //*

1 2

**rather than *letting it *manage *us. // (3).*

3

У нашому розумінні, провідним компонентом, на який адресат реагує першочергово, визнається мелодика, оскільки слугує засобом реалізації та розрізнення функцій інтонації [4, с. 102; 7, с. 85–86; 8, с. 6]. Дослідження реалізації темпу в початковому етапі свідчить, що помірний темп є домінуючим (60%). Такий різновид темпової організації корелює з параметром гучності, оскільки 55% синтагм ініціального мовленнєвого акту реалізуються помірною гучністю. На думку Ю. О. Дубовського, глобальний темп дискурсу як лінійної послідовності фонацій та пауз лише дистантно корелює з пофразовим сприйняттям темпу. Лінгвістично значущою зміною темпу є збільшення/зменшення його акустичних показників у 1,3–1,8 рази [3, с. 71].

Слід зазначити, що паузація становить специфічний пласт просодичної організації ділових переговорів. Так, наше дослідження свідчить про домінування в коротких (35%) та середніх (43%) пауз на заключному етапі конфлікту. Наприклад:

A2: *Francois is right. (424) That's why (182) I feel the only option is (380) to close down and sell off the equipment. (2).*

Регістрові особливості реалізації термінальної ділянки домінуючих та рецесивних синтагм утворюють чергування контекстуальних реалізацій спадного тону, що відтворює градаційну динаміку вербалізації мовленнєвої інтенції. В залагоджуванні конфлікту спостерігається значний відсоток синтагм з прискореним темпом, а саме 30%. Темп співвідноситься із семантикою висловлення та постає стилістично зумовленим, характеризуючи швидкість реалізації певних програм у часовому просторі, кожна з яких відповідає мовним конструкціям, тобто являє собою складну просторово-часову єдність.

Діапазон ЧОТ синтагм досліджуваного блоку є широким (57%). Висотнотональні максимуми синтагм характеризуються високим рівнем (80%), причому максимуми ЧОТ знаходяться в ядрі (85%), а передтермінальна ділянка має інваріантну конфігурацію (рівний рух – 60%). Наприклад:

A2: *Well, (7) | no actually it seems to me that 4.5 thousand for the year is quite easily aCHIEvable. (8) // We had a 22% INcrease in turnover last quarter, after all. (9) | I think the others would aGREE with that. (10) // (2).*

Ядерна ділянка характеризується спадною (55%) та рівною конфігурацією (25%) при домінуванні дугоподібно-спадної випуклої форми тонального руху (50%). Швидкість зміни ЧОТ є середньою (40%), для синтагм типовим є баланс високого вузького регістру високої та низької квантитативної зони (по 41%). 51% всіх синтагм мають середній силовий діапазон із практично однаковою тенденцією щодо локалізації максимумів на початку синтагми (45%), у середині синтагми (25%), наприкінці синтагми (30%).

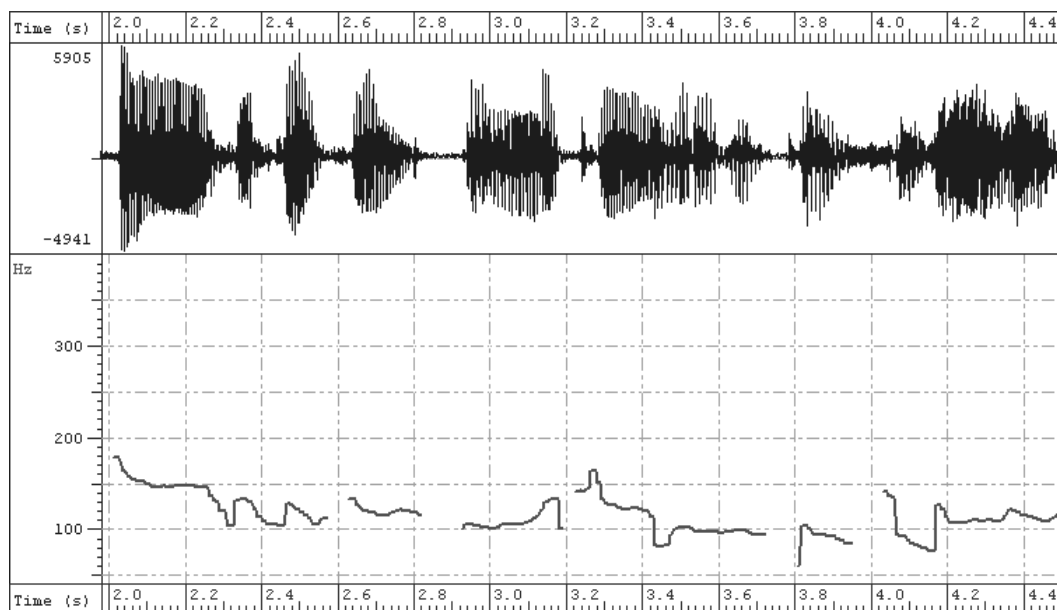

Рис. 2. Конфігурація огинаючої ЧОТ.
Фрагмент «*Things are getting a little out of control*»

Спостереження щодо загального динамічного контуру синтагм залагоджування конфлікту указують на домінування низхідної динаміки енергетичних максимумів (44%) та вживання рівного контуру (32%).

Залагоджування конфлікту (рис. 3) характеризується середнім рівнем інтенсивності. Піки інтенсивності знаходяться на початку аргументативного кроку.

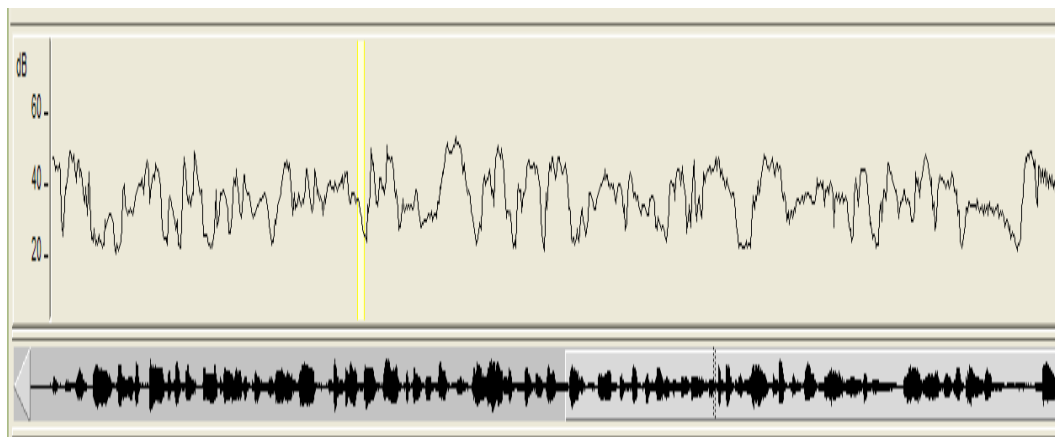

Рис. 3. Акустичний малюнок інтенсивності синтагм
A1: *I see. (1) // Because, of course, (2) } pricing will have to change (3) / if we go direct to the retailers. (4) //(3).*

Середня тривалість синтагм становить 2020 мсек.

Зіставна динаміка ЧОТ та інтенсивності залагоджування конфлікту свідчить про високий ступінь оцінності цього блоку. На користь цього свідчать й вищі, порівняно з початком та ескалацією конфлікту, показники реалізації ЧОТ. Іншою відмінною ознакою просодичної актуалізації є домінування коротких та надкоротких пауз.

Висновки. Таким чином, базовими підсистемами інтегративного процесу просодичної реалізації залагоджування конфлікту є часова та тональна, що становлять просодичну домінанту досліджуваного дискурсу. Проведене експериментально-фонетичне дослідження дає підстави зробити висновки, що просодична реалізація залагоджування конфлікту відтворює специфіку актуалізації прагматичного потенціалу англomовного дискурсу ділових переговорів.

Перспектива подальшого дослідження просодичної організації англomовного аргументативного дискурсу бізнесової сфери спілкування полягає в урахуванні взаємодії та взаємозумовленості інтеракцій у соціофонетичному контексті, зокрема з урахуванням ролі гендеру, що є базовим фактором, який на нашу думку, обумовлює специфіку функціонування просодії в межах еквіполентної опозиції.

Список літератури

1. Бокова В. А. Соціопрагматична функція англійської інтонації у діловому дискурсі / В. А. Бокова // *Proceedings UNESCO Department Kyiv State Linguistic University. International Scientific Conference Linguarax – XIII. Phonology. Pedagogy. Psychology.* – 2000. – Vol. 3A. – P. 21–28.
2. Волкова В. И. Интонация вежливого вопросительного высказывания в бизнес-общении (на материале английской деловой речи) : автореф. дис. на соискание учёной степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / В. И. Волкова. – Иваново, 1998. – 23 с.
3. Дворжецкая М. П. Единство системного и коммуникативно-функционального анализа просодии связанного текста / М. П. Дворжецкая // *Изучение динамического аспекта сегментных и супraseгментных единиц звучащего текста.* – К. : КГПИИЯ, 1988. – С. 5–11.
4. Дубовский Ю. А. Анализ интонации устного текста и его составляющих / Ю. А. Дубовский. – Мн. : Вышэйш. шк., 1978. – 140 с.
5. Калита А. А. Система фонетичних засобів актуалізації смислу висловлювання (експериментально-фонетичне дослідження англійського емоційного мовлення) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / А. А. Калита. – К., 2003. – 32 с.
6. Келлетт П. Конфликтный диалог: работа с пластами значений для продуктивных взаимоотношений / П. Келлетт ; [пер. с англ. М. А. Новицкая]. – Харьков : Изд-во «Гуманитарный Центр», 2010. – 416 с.
7. Конфліктологія / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осипова та ін. ; [за ред. професорів Л. М. Герасіної та М. І. Панова]. – Харків : Право, 2002. – 256 с.
8. Надеина Т. М. Просодическая организация речи как фактор речевого воздействия : дис. на соискание учёной степени доктора филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / Т. М. Надеина. – М., 2004. – 428 с.
9. Тищенко Т. В. Інтонація оцінних висловлень у сучасному англійському діалогічному мовленні: гендерний аспект (експериментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Т. В. Тищенко. – К., 2011. – 20 с.
10. Тюрина С. Ю. Лексико-фонетические характеристики связующих элементов дискурса в английской деловой речи (на материале фраз вежливого прерывания разговора): автореф. дис. на соискание учёной степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / С. Ю. Тюрина. – Иваново, 2003. – 19 с.

11. Ющенко Г. О. Варіативність інтонації англійського офіційно-ділового мовлення в соціолінгвістичному аспекті (експериментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Г. О. Ющенко. – Одеса, 2008. – 21 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Brieger N. *Advanced Business Contacts* / N. Brieger, J. Comfort. – L. : Prentice Hall, 1998. – 202 p.
2. Eli Mina. *The Complete Handbook of Business Meetings* / Eli Mina. – L. : AMACOM, 2007. – 318 p.
3. Kenneth Thomson. *English for Meetings* / Kenneth Thomson. – Cornelsen. Berlin : Delta Publishing, 2007. – 88 p.

Лисичкина О. А. Улаживание конфликта в англоязычном дискурсе: просодическая реализация / О. А. Лисичкина // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – 2013. – Т. 26 (65), № 4, ч. 2. – С. 285–290.

Статья посвящена определению специфики просодической актуализации улаживания конфликта в англоязычном деловом дискурсе. Экспериментально установлены особенности функционирования просодии как средства улаживания конфликтной интеракции. Доказано, что интеграция просодических характеристик отражает коммуникативно-прагматическую нагрузку интеракций англоязычного делового дискурса и отображает специфику актуализации прагматического потенциала этого вида дискурса.

Ключевые слова: улаживание конфликта, деловой дискурс, конфликтная интеракция, просодическая актуализация, частота основного тона, интенсивность, темпоральные характеристики.

Lysyckina O. Trouble shooting in English discourse: prosodic realization / O. Lysyckina // *Scientific Notes of Taurida V. I. Vernadsky National University*. – Series: Philology. Social communications. – 2013. – Vol. 26 (65), No 4, part 2. – P. 285–290.

This article highlights the prosodic actualization features of trouble shooting in English business discourse. Conflict interactions are analyzed with the distinction of three stages: background, escalation and closure (trouble shooting). The research defines the correlation between the speaker's intention and prosodic actualization of logical argumentative interactions based on the communicative basis «agreement – disagreement». The characteristics of prosody as a means of trouble shooting within conflict interactions have been experimentally determined, namely variations of falling tones on the nucleus, descending dynamics of energy maximums, accelerated and temperate tempo, short pauses. The tone frequency and intensity dynamics on the trouble shooting fragments reveal high degree of their evaluative component. It has been proven that the prosodic characteristics integration reflects the communicative and pragmatic load of English business discourse interactions and conveys the specificity of this discourse pragmatic potential actualization.

Key words: trouble shooting, business discourse, conflict interaction, prosodic actualization, frequency, intensity, temporal characteristics.

Поступила в редакцию 15.11.2013 г.